

SCHREINER DÉNES

Őelőtte

„Rettenetes dolog az élő Istennek kezébe esni.”
(Zsidóknak írt levél 10,31)

Némelyi, a relikviák furfangos mestere fejébe vette, hogy egy tabernákulumban fog éjszakázni. Talán a kíváncsiság vezérelte, talán más, mindenesetre meg volt róla győződve, hogy a hivatása miatt van rá szüksége. Beköltözik egy rövid időre, hogy megalkossa a tökéletes szentségtartót, mely maga is szent. Belülről, minden porci-kájában megtapasztalja, mit még senki fia.

Ám a tapasztalat furcsa jószág. Van benne valami megszelídíthetetlen, vadállati-as. Elfolyik, kipereg a kezünk közül, hiába kapunk utána.

Ő csak dűnnyögött tovább. Át kell éreznie, milyen a szentség háza, milyen a szentség maga. Akkor majd megcsinálja az igazit. Az asztalos, az ács, de még a koporsókészítő is kipróbálja áruját. Mert a valódi mester nemcsak fúr-farag, olvaszt, kalapál, hanem beleéli magát a tárgyba, még annak lelkébe is, akinek készíti. Szellemi formát kell adnia hivatásának, mostanáig csak iparos munkát végzett. Végigpillantott az életén. Nem, kontár sosem, odáig nem süllyedt, legfeljebb tanonc volt kezdetben, később apróbb munkákat végző kismester lett. Majd miután önálló műhelyt nyitott, mesterré vált, hogy aztán végül elérje a legmagasabb fokozatot, a szakma kiváló mestere címet. Ám a világi karrier nem minden, az igazi feladatok csak most várnak rá. Itt az idő.

Némelyi az eddigiek során valóban készített megrendelésre számos tabernákulumot, de valahogy egyikkel sem volt megelégedve. Valami hiányzott belőlük, bár nem tudta, mi. Szó se róla, megbízói, az egyház papjai, püspökei, de még a bíborosok is egyfolytában dicsérték munkáját. A kiváló ötleteket, a precizitást, a tetszetős kivitelezést és motívumgazdagságot, mellyel az elkészült darabokat díszítette. Méltányolták szorgalmát, becsületességét, hogy soha nem sikkasztotta el a rábízott aranyat, ezüstöt, hogy a legjobb márvánnyal dolgozott, melyet hosszas keresgélés után saját kezűleg választott ki. És mindig kész lett határidőre, percre pontosan. Egyszóval ő volt a „megbízhatóság szobra”, a „megtestesült lelkiismeretesség”. Ugyan nem dolgozott olcsón, megrendelői azonban tudták, ha őrá bízzák a feladatot, szinte a tökéletest fogja megalkotni.

És épp ez volt a bökkenő, ez a szinte. Mert miközben Némelyi ügyfelei nemigen találtak kivetnivalót munkáiban, ő mégis érezte, valahol hibádzik a dolog. Hogy érkezett az idő, mikor a mesterség már kevés. Mikor más kell, spiritualitás, szakrali-

tás, alázat, mely a szentség előtt elfogja az embert. Előtte és benne. Tovább kell lépnie, feljebb, más szintekre.

Felismerését aztán égi sugalmazásként élte meg. Lázás keresgélésbe fogott, hogy találjon egy tabernákulumot, melybe bebújhatna az *incubatio*-ra, ahogy ódon rítusok nyomán vállalkozását nevezte. Sejtette, hogy valahol még építenek hatalmas méretű szentségtartókat, melyekbe beleférne bárki, némelyikbe talán egy egész család is. Afrika, vagy inkább Latin-Amerika, arrafelé komolyan veszik az ilyesmit! Ott pénzt, fáradságot nem kímélve áldoznak rá, még él bennük a hit és áhítat, mely egykor hegyeket mozgatott, sziklából vizet fakasztott. Hírt is kapott egy törzsről Guatemalában, melynek őserdő szélén emelt lenyűgöző templomában lélegzetelállítóan nagy tabernákulum volt található, de akkora, hogy akár az egész falu búvóhelyül szolgálhatott volna. A helyiségbe a hívek nem léptek be, még a pap sem, egyedül csak félkegyelmű segítője, egy kócos indiánlányka, amolyan sekrestyésféle. Ő hozta és vitte óvatosan, mezítláb osonva a kegytárgyakat, rajta kívül senkinek sem volt mersze bemenni. Hajdanán egy önhitt plébános megpróbálkozott vele, azonban miután kijött, egyből levetette a reverendáját, s valami ócska kis dalt énekelve berohant az őserdőbe, ahol aztán végképp nyoma veszett. Azóta nem kíséreltek vele, a mostani is jobbnak látta mindenkinek megtiltani a belépést, még sajátmagának is, csak ezt a bolond, süketnéma gyermeket engedte be, mert valakinek el kellett végeznie a munkát. Ilyenkor türelmesen elmutogatta, hogyan szellőztessen ki, hozza rendbe tisztességgel. Mégis, a helyet pókháló lepte be, egerek és denevérek tanyája lett, néha még egy-egy jaguár is bemászott kölykezni. A falakon lemállott a vakolat, befutották a kúszónövények, néhány kisebb cserje is kinőtt a padló alól. Mintha az erdő állandó harcot folytatott volna a terület visszaszerzéséért, és lassan, de biztosan, sikerrel járt volna.

Őserdei istenlak, az Őserdész háza, mosolygott magában Némelyi azon töprengve, miként juthatna el oda. Szakmai tekintélyét latba vetve megmozgatott minden szálát, egyházi összeköttetéseit is igyekezett felhasználni. Terve persze csúfos kudarcot vallott. Nemhogy segítséget kapott volna, kis híján teljes *excommunicatio*-val sújtották. Még a jóval súlyosabb és komplikáltabb *anatéma* lehetősége is felvetődött, később az illetékesek beérték valami enyhébbel. Az Egyház prominens képviselői ugyanis „enyhén szólva” nem nézték jó szemmel „egyedülálló kísérletét”, ezzel szemben nyomatékosan felhívták a figyelmét a terv „szentségtörő” voltára, és elítélték még a gondolatát is, hogy aludni merjen ott, hol az isteni jelenlétet jelképező tárgyak találhatóak. Blaszfémia, dörögtek indulatosan, miközben egyre-másra hányták a keresztet. Az egyik túlbuzgó ifjú *exorcismus* után kiáltott, de a befolyosabb kanonokok erélyesen leintették. Végezetül egységesen elhatárolódtak, és miután szenteltvízzel és tömjénnel megtisztultak, kijelentették, semmi közük az egészhez. Maradt tehát a részleges kiközösítés meghatározatlan időre. Egy szép jövő előtt álló kánonjogban jártas teológus eszelte ki, a többiek nagy meglepedésére. Úgy szólt a verdikt, hogy Némelyi mindaddig nem léphet be az Isten házába és nem já-

ruhát a *sacramentum*-okhoz, míg be nem fejezi, természetesen megrendelői ízléséhez igazodva, azt a legújabb egyházi divatot követő gyóntatószéket, mellyel azonnal megbízzák. Addig felejtse el minden külföldi utat, legfőképp pedig ne gondoljon „egzotikus szentélyek” látogatására. Ha ezzel megvan, s ők rábólintanak, újra elővehetik a kérelmét, de az inkubációról egyszer s mindenkorra mondjon le. Némelyi még az említett guatemalai faluval sem tudta felvenni a kapcsolatot, az a világtól elzárva talán azóta sem értesült róla, mit is akart ott e távoli ország ördögös mestere.

Noha csalódottságában „szívét keserűség járta át”, nem tett le szándékáról, ellenben más megoldások után kellett néznie. Miután hónapokig törte a fejét, hirtelen megvilágosult előtte minden. Hát majd csinál egyet ő maga, abba fekszik be, az lesz a nagy inkubáció! Először próbaképp a tesztadarabot, aztán a tökéletest. Csak épp nincs az a püspök, aki felszentelné, anélkül viszont csak egy fémláda, úgyszólván ócskavas. De az álom majd megszenteli! Mert az alvás szent dolog, ahogy az éjszaka és a sötétség is! Isteni erő lakozik bennük, a Teremtő társai, hozzájuk intézte első szavát. *Fiat lux!* – ujjongott Némelyi megrészegülve, és most már nem lehetett leállítani. A sötétség nemcsak társa az Örökkévalónak, hanem kortársa is! Örökkévaló, mint Ő maga, forrása minden fénynek, eredete minden szentségnek. Ha alszik egyet a tabernáculumban, az megszentelődik, ő pedig örökmécsessé válik az örök sötétségben részesülve! Mekkoraát fognak csodálkozni, ha meglátják, le meri fogadni, megbánják, hogy így viselkedtek vele. Szinte látta maga előtt a sok méltóságot, amint szép sorban a szekrény elé járulnak, hosszasan gyönyörködnek benne, majd meleg szavak kíséretében a kezét szorongatják, hogy végül ünnepélyes keretek között visszafogadják az Anyaszentegyház kebelére.

Azért tovább rágódott a prototípuson, mondván a tökéletest csakis a „majdnem tökéletessel” lehet próbára tenni. Legyen aranyból, a legnemesebb fémből. Kívül a halál allegóriáival, hisz e világunkra néz, a siralomvölgyre, de belül az élet szimbólumaival, mert a transzcendenciát rejti magába, az igazi létet, mely felé mindannyian törekszünk. Élet és halál határán fog állni, aranyló határátkelőként! Már csak a finanszírozás a probléma, szállt vissza ismét bosszúsan a földre. Ugyebár egy körülbelül két méter hosszú, egy méter széles és fél méter mély aranysekrényről lenne szó. Ez irdatlan nagy összeg. Némelyi az ominózus eset miatt egyházi támogatásra már nem számíthatott, az ösztöndíjbizottságok, alapítványi kurátorok, mecénások meg nem láttak benne fantáziát. Márpedig ha a főművéről van szó, semmi se drága, szakadt ki belőle, és úgy döntött, pénzzé teszi mindenét, hogy a szükséges arany mennyiséget megszerezze. Még a szerszámait is elárverezte, másoktól kellett kölcsönöznie, akik meglehetősen borsos árat szabtak, mikor látták elszántságát. Legvégül szó szerint ráment inge és gatyája, és mire kész lett a nagy művel, anyaszült meztelenül állt üres lakásában, melyet az új tulajtól bérelt. Semmije sem maradt, de a belső szobában ott ragyogott előtte a gyönyörűséges arany szentségtartó. Egy éjszakát kell csak kibírnia, holnap jó pénzért értékesíti, szép fokozatosan visszavásá-

rol mindent, aztán jöhet a nagy kaland. Megépíti a szakrálist, melynek csodájára jár a világ. Egy kis áldozatot kellett hoznia, a küldetés ennyit megért. Csupán egyetlen éjszaka!

Későre járt, az éj mind jobban közeledett. Miután gondosan előkészített mindent, Némelyi hozzálátott a „nagy főpróbához”. Óvatosan felnyitotta a súlyos szekrényajtót, majd akkurátusan befeküdt a ládába. Eleinte kicsit fészkelődött benne, szűknek és hidegnek találta, ám úgy okoskodott, idővel befűti testének melegével. Ételt-italt aznap nem vett már magához, tartott tőle, hogy éjszaka rájön a szokásos vizelés, vagy kimehetnékje támad egyéb okokból. Ezt most nem engedhette meg magának, nem törhette meg a „sötétség varázsát”. A titkos tapasztalatot emlegette, a végső átélést, miközben magára zárta az ajtót. Lassacskán szinte kényelmesnek találta fekhelyét, elhelyezkedett benne, amennyire tudott. Koncentrált, hogy mielőbb elaludjon. Befelé haladt, önmagába, speciális gyakorlatokat végzett, melyek egyre különösebb hangulatokba repítették, akárha imádkozna vagy meditálna. A kenyér és a bor is alszik, mikor a tabernákulum sötétjében pihen. Türelmesen várakozik, hogy felébredszék, csendben készen áll az átlényegülésre, a titokzatos *transsubstantiatio*-ra. Eltelve reménnyel, hogy az üdvösséget közvetítheti a hívek felé. Kenyér és bor, isteni testvérek. Ti vagytok az én anyám és az én rokonaim!

Feküdt a ládában, és már majdnem álomba merült, mikor motoszkálásra lett figyelmes. Mintha surrogná, zizegne valami odabent. Egy istenverte állat költözhetett be, gondolta, nem zárhatta le jól a tetejét. Kissé felélénkült, keresgélni kezdte a betolakodót, közben mégis szokatlan érzése támadt. Mintha ez a valami repdesne fellette, az adna ki ilyen hangot. S mintha halk madárcsicsergést hallana. Hirtelen fel akart ülni, de beverte a homlokát a szekrényajtóba. Visszahanyatlott sajtó fejjel, még mindig nem értve, hol bújhatott meg a potyautas. Lélegzetvisszafojtva fülelni kezdett. A sötétben talpával végigsimított egy kemény tárgyat, valami kiálló fémdarab lehetett a fekhelye végében. S ahogy akaratlanul odahajolt, kiderült, egy csapóajtó nyílik lefelé, annak kilincsébe rúgott bele, s hogy a láda sokkal tágasabb, mint hitte. Most már fel bírt ülni, sőt állni, ide-oda járkálni a belsejében. A madár hívogatóan csivített körülötte, a beszűrődő fényben látta, amint kiszáll az ajtón, majd eltűnik a szeme elől. A félhomályban tapogatózva végül rátalált az ajtó alatti lépcsőre.

Mikor leért az aljára, körülnézett. Egy egész pincerendszerbe érkezett, tele mindenféle zegzugos átjáróval, folyosóval, kacsaringós alagutakkal, árkádokkal, kecses termekkel. Később szűk, kéményszerű kürtöket pillantott meg a még mindig elég gyér világításban, meredeken íveltek felfelé és eltűntek a magasban. Sötét nyiladékokat, feneketlennek tűnő kutakat, lejárókat, melyek még mélyebbre vezettek. Mintha egy barlangban vagy labirintusban lett volna. Erős dohszagban botorkált abba az irányba, ahol a madarat látni vélte. Jobbra-balra pincerekeszek nyíltak, limlomok híján üresnek tűntek, ámde zajlott bennük az élet. Pókok másztak a falon, férgek csúsztak erre-arra, tejféhér ászkák és pincebogarak futkároztak a földön. Amint lejjebb hajolt, tisztán kivehetővé vált a sok ezer átlátszó testű ázalékállatka

és egyéb apró lény nyüzsgése. Továbbment, az egyik átjáróban, mely egy helyen kiöblösödött, kis tavacszkát fedezett fel, valahonnan folyó táplálhatta. Miközben a szalamandrákat, vak gőtéket és más csodás teremtményeket bámulta a vízben, arcát egy szempillantásnyira végigsúrolta valami.

Denevérek, errefelé? Errefelé!

Van ott valaki? Valaki!

De akkor mekkora lehet ez a hely? Tanácstalanul megállt. A tó felszínén vékony fénycsík húzódott végig, óriási területen állt, egy hatalmas katlanban, melyet dombok és hegyek vettek körül. A kiugró sziklával borított szirteken fák nőttek, hallotta lombjuk susogását, távolságukat nem tudta felbecsülni. A messzeségben kirajzolódtott a madár halvány körvonala.

Elindult a derengő fény felé. Hosszas gyaloglás után elhagyta a tavat, követte a folyót fel, forrásirányba. Erdőkön, mezőkön, tisztásokon vágott keresztül, az út mentén bokrok, ligetek bukkantak elő, gyümölcsfákkal tele. Az egyikről szakított, beleharapott a lédús gyümölcsbe. Fanyar íz, a kocsonyás húsban apró magok pihentek. Gránátalma, a piacról jól ismerte a ritka csemegét.

Csodás pillangókban gyönyörködött, virágról virágra szálltak, és ahogy szárnyuk meglibbent, hangot hallattak. Közelebb akart menni hozzájuk, de tovareppentek, s ő nem akart letérni az ösvényről. Tovább baktatott, lassan kivilágosodott a terep, visszanézve nagy sötét erdőséget hagyott maga mögött. A folyócska egy völgyben kanyargott előtte, a patakágyban az út egyre emelkedett, a madár ott repkedett a magasban. Felfelé kaptatott a hegyen, a tetején ismeretlen épületre lett figyelmes, a patak, mely itt vékonyka érré szűkült, eltűnt a tövében.

Mégis, mintha látta volna már a házat. Sehol egy teremtett lélek, csak a sűrűn szállingózó pillangók neszeztek körülötte, szinte kitakarták az eget. Belépett a lépcsőházba. Cuppogva, tocsogva lépdelt előre a bokáig érő vízben, mely fentről csurgott alá. A madárka a legfelső emeleti ablakban pihent, vidáman trillázott. Ő fel utána, a szint félig romos volt, itt-ott belepte már a moha és a zuzmó, a folyosón szőlőindák kúsztak végig. Sietősre fogta a lépteit. A korlátokra, lámpákra madarak fészkeltek, az üres lakásokba kisebb vadak vackolták be magukat, most búvóhelyül szolgált számukra. Az itt-ott beomlott padláson denevérek tanyáztak, fűrtökben lógva, összepréselődve, vaksi szemmel. Végigfutott a folyosón a hang irányába. Egyre inkább ismerős lett minden.

A bejárati ajtó, az előszoba, a konyha, a fürdő! Átgázolt az üres lakáson, valósággal úszott a vízben, a lepkék teljesen elborították. Berontott a legbelső szobába. Ott az várta, mit régóta sejtett. A madár a színtiszta aranyból készült tabernákulum tetején pihent, víz szivárgott belőle, meg-megbillenő fedele alól pillangók rajzottak elő. Odaugrott, feltépte az ajtaját, de vissza is hőkölt nyomban. Furcsa, édeskés szag terjengett, csobogás hangja hallatszott, és tele volt hártavékony koronggal. A szentségtartó mélyén feküdt valaki, nagy nehezen kibontotta a sűrű ingoványból. A friss, még meleg hulla nyitott szemével élettelenül meredt rá. Végtagjait szőlőkacsok fon-

ták körül, mellkasából gabonakalászsok nőttek, ereiből bor csordogált, kezéből ostya pergett egyfolytában. A bor kifolyva vízzé változott, az ostyák könnyű lepkékké, mihelyst kiszabadultak.

A csodálatos átváltozás.

Nem szólt egy szót sem. Sarkon fordult, hogy kirohanjon a szobából, a lakásból, végig a folyosón, le a lépcsőn, kifelé a házból. Vissza a patak mentén a tóhoz, egyenest a barlangba, a pincébe, be az ágyba, az arany tabernákulumba.

Ám amint megfordult, földbe gyökerezett a lába. Szeme elé kapta a kezét, a ki-bírhatalan fényesség elvakította. Mikor végre felnézett, Őt látta, Ő állt előtte.

De nem, mégsem így. Nem Ő állt előtte. Némelyi állt már Őelőtte.

PATAKI FERENC: ZSEBKENDŐ TÁJ